

Sygn. akt VII U 185/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 czerwca 2022 roku

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Agnieszka Stachurska

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 6 czerwca 2022 roku w Warszawie

sprawy G. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...)Oddział w W.

o wysokość kapitału początkowego i wysokość emerytury

na skutek odwołania G. S.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych(...) Oddział w W.

z dnia 1 grudnia 2021 roku, znak: (...) -2015

z dnia 4 stycznia 2022 roku, znak:(...)

oddala odwołanie.

UZASADNIENIE

G. S. w dniu 21 stycznia 2022r. złożył odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych(...)Oddział w W. z dnia 4 stycznia 2022r., znak: (...)oraz z dnia 1 grudnia 2021r., znak: (...) (...)Wskazał, że wysokość przyznanej mu emerytury jest zaniżona o około 19,5% tak, jak i wysokość kapitału początkowego ustalona prawomocną decyzją organu rentowego z dnia 5 stycznia 2017r., znak: (...) (...). Ubezpieczony podkreślił, że we wskazanej decyzji kapitał początkowy został ustalony na dzień 1 stycznia 1999r. w kwocie 193.216,32 zł, zaś w decyzji z dnia 1 grudnia 2021r. w kwocie 161.757,64 zł, co w jego ocenie stanowi bezprawne działanie organu rentowego, albowiem decyzja z dnia 5 stycznia 2017r. jest prawomocna. Dodatkowo G. S. podniósł, że zasada przeliczania kapitału początkowego z uwzględnieniem wieku emerytalnego, obowiązująca od dnia 1 października 2017r., dotyczy wyłącznie nowo przyznawanych wcześniejszych emerytur nie wcześniej niż od 1 października 2017r. Jeżeli świadczenie zostało przyznane wcześniej, tak jak w jego przypadku w dniu 12 stycznia 2017r., a przeliczenie kapitału początkowego zostało dokonane na zasadach przewidzianych w art. 185 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych obowiązującej do dnia 30 września 2017r., to kapitał początkowy nie podlega ponownemu przeliczeniu (odwołanie z dnia 21 stycznia 2022r., k. 3 a.s.).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych(...)Oddział w W. wniósł o oddalenie odwołania na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., a uzasadniając swe stanowisko wskazał, że podczas rozpoznawania wniosku ubezpieczonego z dnia 22 listopada 2021r. o emeryturę powszechną ponownie ustalono kapitał początkowy, przyjmując podstawę wymiaru określoną w decyzji z dnia 5 stycznia 2017r. Następnie decyzją z dnia 4 stycznia 2022r. ubezpieczony uzyskał prawo do emerytury powszechnej. ZUS ustalił jej wysokość na podstawie art. 26 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Powołując treść art. 185 ust. 1 w/w ustawy i wskazując na stanowisko orzecznictwa, organ rentowy podkreślił, że przepis ten nie znajduje zastosowania

do emerytury przyznawanej na podstawie art. 24, ponieważ prawo do tego świadczenia przysługuje wyłącznie po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego. Nie ma zatem możliwości powiększenia wymiaru okresów składkowych przyjętych do ponownego ustalenia wysokości kapitału początkowego o okres stanowiący różnicę pomiędzy powszechnym wiekiem emerytalnym a faktycznym wiekiem przejścia na emeryturę. Dodatkowo organ rentowy zaznaczył, że wysokość świadczenia przyznanego decyzją z dnia 4 stycznia 2022r. jest wyższa od dotychczas pobieranej przez ubezpieczonego wcześniejszej emerytury (odpowiedź na odwołanie z dnia 17 lutego 2022r., k. 8-9 a.s.).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

G. S. w dniu 29 września 2015r. złożył do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. wniosek o ustalenie kapitału początkowego. Po rozpoznaniu wniosku organ rentowy decyzją z dnia 13 stycznia 2016r., znak: (...) -2015, ustalił dla ubezpieczonego wysokość kapitału początkowego w kwocie 146.452,57 zł (wniosek z dnia 29 września 2015r. i decyzja z dnia 13 stycznia 2016 r., k. 1 i 69 tom I akt organu rentowego).

Następnie, po przedstawieniu przez ubezpieczonego nowych dowodów w sprawie, organ rentowy ponownie ustalił wartość kapitału początkowego, co nastąpiło w decyzji z dnia 17 listopada 2016r., znak: (...) (...) ZUS uwzględnił ubezpieczonemu 302 miesiące okresów składkowych i 11 miesięcy okresów nieskładkowych. Kapitał początkowy ustalony na dzień 1 stycznia 1999r. wyniósł 161.757,64 zł (decyzja z dnia 17 listopada 2016r., k. 113-115 tom I akt organu rentowego).

W dniu 9 listopada 2016r. ubezpieczony złożył wniosek o emeryturę. Organ rentowy początkowo w decyzji z dnia 12 stycznia 2017r., znak: (...) przyznał zaliczkę na poczet przysługującego świadczenia od 10 grudnia 2016r., a następnie decyzją z dnia 22 czerwca 2017r., znak: (...) przyznał ubezpieczonemu prawo do wcześniejszej emerytury od dnia 10 grudnia 2016r. (wniosek z dnia 9 listopada 2016r. oraz decyzje z dnia 12 stycznia 2017r. i z dnia 22 czerwca 2017r., k. 1, 63 i tom III akt organu rentowego).

W związku ze zgłoszonym wnioskiem o wcześniejszą emeryturę na podstawie art. 184 ustawy emerytalnej oraz spełnieniem warunków do nabycia prawa do tego świadczenia, organ rentowy decyzją z dnia 5 stycznia 2017r., znak: (...) (...) przeliczył ubezpieczonemu kapitał początkowy ustalony na dzień 1 stycznia 1999r. Przeliczenie nastąpiło poprzez dodanie do udowodnionych okresów składkowych okresu równego różnicy pomiędzy wiekiem emerytalnym 67 lat a faktycznym wiekiem przejścia ubezpieczonego na emeryturę, który to okres w przypadku G. S. wyniósł 7 lat. W związku ze wskazanym przeliczeniem wysokość kapitału początkowego została ustalona w kwocie 193.216,32 zł (decyzja z dnia 5 stycznia 2017r., k. 131 tom I akt organu rentowego).

Ubezpieczony w dniu 22 listopada 2021r. wystąpił z wnioskiem o emeryturę w związku z ukończeniem powszechnego wieku emerytalnego. Prawo do tego świadczenia zostało mu przyznane od 10 grudnia 2021r. na podstawie decyzji wydanej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. w dniu 4 stycznia 2022r., znak: (...) Wysokość świadczenia została obliczona zgodnie z zasadami określonymi w art. 26 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (wniosek z dnia 22 listopada 2021r., k. 1 tom II akt organu rentowego). Ponadto, w związku z ustaleniem uprawnienia do emerytury, ZUS z urzędu w decyzji z dnia 1 grudnia 2021r., znak: (...) (...) ponownie ustalił wartość kapitału początkowego G. S.. Kapitał początkowy ustalony na dzień 1 stycznia 1999r. wyniósł 161.757,64 zł, analogicznie jak w decyzji z dnia 17 listopada 2016r. (decyzja z dnia 1 grudnia 2021r., k. 135-137 tom I akt organu rentowego).

Powyższy stan faktyczny, który nie był sporny między stronami, Sąd ustalił na podstawie powołanych dokumentów, których wiarygodność nie budziła wątpliwości.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Rozpoznanie sprawy w analizowanym przypadku nastąpiło na posiedzeniu niejawnym. Taką możliwość daje art. 148¹ § 1 k.p.c. (Dz. U. z 2021r., poz. 11), który przewiduje, że sąd może rozpoznać sprawę na posiedzeniu niejawnym, gdy

pozwany uznał powództwo lub gdy po złożeniu przez strony pism procesowych i dokumentów, w tym również po wniesieniu zarzutów lub sprzeciwu od nakazu zapłaty albo sprzeciwu od wyroku zaocznego, Sąd uzna – mając na względzie całokształt przytoczonych twierdzeń i zgłoszonych wniosków dowodowych – że przeprowadzenie rozprawy nie jest konieczne. W przedmiotowej sprawie żadna ze stron nie wniosowała o przeprowadzenie rozprawy, jak również o przesłuchanie świadków i stron. Wobec tego Sąd, mając na uwadze ww. okoliczność, jak również brak możliwości przeprowadzenia przez Sąd z urzędu dowodów wymagających wyznaczenia rozprawy, ocenił, że jej przeprowadzenie nie jest konieczne, co w konsekwencji pozwoliło na rozpoznanie sprawy i wydanie rozstrzygnięcia na posiedzeniu niejawnym. O takim sposobie załatwienia sprawy Sąd wcześniej uprzedził strony, powołując się dodatkowo na art. 15 zzs¹ ustawy z dnia 2 marca 2020r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2020r., poz. 1842) i udzielając stronom tygodniowego terminu na złożenie pism procesowych prezentujących ich stanowiska w sprawie (k. 24-25 a.s.).

Przechodząc do rozważań dotyczących zasadności odwołania, na wstępie w związku z odwołaniem ubezpieczonego od decyzji dot. ustalenia wysokości kapitału początkowego oraz wysokości emerytury przyznanej na podstawie art. 26 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2022r., poz. 504), zwanej dalej ustawą emerytalną, przypomnieć należy, że zgodnie z ww. przepisem emerytura stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia ustalonej w sposób określony w art. 25 ustawy przez średnie dalsze trwanie życia dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę danego ubezpieczonego, z uwzględnieniem ust. 5 i art. 183 ustawy. Z kolei z art. 25 ust. 1 ustawy emerytalnej wynika, że podstawę obliczenia emerytury, o której mowa w art. 24, stanowi kwota składek na ubezpieczenie emerytalne, z uwzględnieniem waloryzacji składek zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury, zwaloryzowanego kapitału początkowego określonego w art. 173-175 oraz kwot środków zaevidencjonowanych na subkoncie, o którym mowa w art. 40a ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych, z zastrzeżeniem ust. 1a i 1b oraz art. 185.

Kapitał początkowy, stanowiący jeden ze składników decydujących o wysokości podstawy obliczenia emerytury z art. 26 ustawy emerytalnej, zgodnie z treścią art. 173 ust. 1 tejże ustawy ustala się dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948r., którzy przed dniem wejścia w życie ww. ustawy opłacali składki na ubezpieczenie społeczne lub za których składki opłacali płatnicy składek. Kapitał początkowy stanowi równowartość kwoty obliczonej według zasad określonych w art. 174 ustawy, pomnożonej przez wyrażone w miesiącach średnie dalsze trwanie życia, ustalone zgodnie z art. 26 ust. 3 ustawy dla osób w wieku 62 lat (art. 173 ust. 2). Wartość kapitału początkowego ustala się na dzień wejścia w życie ustawy (art. 173 ust. 3). W myśl art. 174 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS kapitał początkowy ustala się na zasadach określonych w art. 53, z uwzględnieniem ust. 2-12. Przy ustalaniu kapitału początkowego przyjmuje się przebyte przed dniem wejścia w życie ustawy:

- 1) okresy składkowe, o których mowa w art. 6;
- 2) okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 5;
- 3) okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 1-3 i 6-12, w wymiarze nie większym niż określony w art. 5 ust. 2 (art. 174 ust. 2).

Podstawę wymiaru kapitału początkowego ustala się na zasadach określonych w art. 15, 16, 17 ust. 1 i 3 oraz art. 18, z tym że okres kolejnych 10 lat kalendarzowych ustala się z okresu przed dniem 1 stycznia 1999r. (art. 174 ust. 3).

Szczególną regulację dotyczącą kapitału początkowego zawiera art. 185 ust. 1 ustawy emerytalnej, który przewiduje, że przy ustalaniu wysokości emerytury dla osób nabywających prawo do emerytury w wieku określonym w art. 184, kapitał początkowy podlega przeliczeniu poprzez dodanie do okresów składkowych okresu równego różnicy pomiędzy

wiekem emerytalnym, o którym mowa w art. 24, a faktycznym wiekiem przejścia na emeryturę. Do przeliczonego kapitału początkowego stosuje się przepisy art. 173 ust. 3-6.

Zacytowany przepis dotyczy kwestii przeliczania kapitału początkowego w przypadku ubezpieczonych urodzonych po 31 grudnia 1948r., takich którzy nabywają prawo do emerytury w wieku określonym w art. 184, tj. w wieku, w którym przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32 (zatrudnienie w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze), w art. 33 (ubezpieczenie z tytułu działalności twórczej lub artystycznej), w art. 39 (praca górnicza) i art. 40 (emerytura kolejowa) ustawy emerytalnej. W takim przypadku przeliczenie kapitału początkowego polega na dodaniu do okresów składkowych okresu równego różnicy pomiędzy wiekiem emerytalnym, o jakim mowa w art. 24 ustawy emerytalnej a faktycznym wiekiem przejścia na emeryturę. W wyniku tej operacji dochodzi do zwiększenia kapitału początkowego, przy czym nie można zapominać, że takie uzupełnienie przewidziane w art. 185 ust. 1 ustawy traktowane jest jako "fikcyjny" okres składkowy. Faktycznie nie jest to udowodnione, rzeczywiście przeżyty przez ubezpieczonego okres składkowy.

W przedmiotowej sprawie organ rentowy, wyliczając wysokość wcześniejszej emerytury ubezpieczonego i w związku z tym kapitał początkowy, zastosował ww. przepis art. 185 ustawy emerytalnej. Nie uczynił tego natomiast, przyznając G. S. prawo do emerytury powszechnej. Ubezpieczony z tym się nie zgodził, wskazując na bezprawne zaniżenie przez ZUS kapitału początkowego, a następnie emerytury powszechnej. Akcentował również, że jeśli świadczenie zostało przyznane przed 1 października 2017r., jak w jego przypadku, a także przed tą datą został wyliczony kapitał początkowy z uwzględnieniem art. 185 ustawy emerytalnej, to nie może nastąpić ponowne jego przeliczenie.

Sąd nie podzielił wskazanego stanowiska ubezpieczonego, gdyż cytowane przepisy w przypadku ubezpieczonego zostały prawidłowo zastosowane przez organ rentowy. W decyzji z dnia 17 listopada 2016r., znak: (...)(...)wydanej w związku z wnioskiem ubezpieczonego o przeliczenie kapitału początkowego, ZUS uwzględnił 302 miesiące okresów składkowych i 11 miesięcy okresów nieskładkowych, zaś wysokość kapitału początkowego została ustalona na dzień 1 stycznia 1999r. w kwocie 161.757,64 zł, czego ubezpieczony nie kwestionował. Następnie, gdy ustalono, że z dniem 10 grudnia 2016r. nabył prawo do wcześniejszej emerytury, organ rentowy zobowiązany do uwzględnienia art. 185 ustawy emerytalnej, z urzędu dokonał przeliczenia kapitału początkowego. Odbyło się to jednak tylko w związku ze złożeniem wniosku o emeryturę wcześniejszą i na potrzeby obliczenia tego świadczenia, powodując fikcyjne wydłużenie wymiaru okresów składkowych o kolejne 84 miesiące równe różnicy pomiędzy wiekiem emerytalnym 67 lat a faktycznym wiekiem przejścia na emeryturę. W konsekwencji kapitał początkowy został ustalony na dzień 1 stycznia 1999r. w kwocie 193.216,32 zł.

Przyjęta wartość kapitału początkowego mogła być zastosowana wyłącznie na potrzeby obliczenia emerytury wcześniejszej. W momencie zaś, gdy ubezpieczony złożył wniosek o emeryturę powszechną, to organ rentowy przyznając mu prawo do tego świadczenia i obliczając jego wysokość na podstawie art. 26 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, nie mógł zastosować art. 185 ustawy emerytalnej. W związku z tym zasadnie z urzędu ponownie ustalił wartość kapitału początkowego w kwocie 161.757,64 zł, pomijając fikcyjne okresy składkowe wcześniej uwzględnione. W wyniku tego zabiegu wysokość kapitału początkowego ubezpieczonego stała się taka jak w decyzji z dnia 17 listopada 2016r., znak: (...)(...) w której uwzględniono ubezpieczonemu tylko faktycznie przeżyte okresy ubezpieczenia oraz okresy nieskładkowe (302 miesiące okresów składkowych i 11 miesięcy okresów nieskładkowych). Innymi słowy, w wyniku przejścia ubezpieczonego na emeryturę w wieku powszechnym, organ rentowy pominął przy wyliczeniu okresów składkowych 84 miesiące stanowiące różnicę pomiędzy wiekiem emerytalnym 67 lat a faktycznym wiekiem przejścia na emeryturę. Do wyliczenia kapitału początkowego nie uwzględnił więc art. 185 ustawy emerytalnej, co było zasadne, gdyż już wykładnia literalna tego przepisu nie pozostawia wątpliwości, iż dotyczy on jedynie emerytur przyznawanych w wieku określonym w art. 184 ww. ustawy, tj. m.in. emerytur w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnych warunkach. W przepisie tym nie wskazano na inny rodzaj świadczeń emerytalnych, w tym emerytury z art. 26 ustawy emerytalnej, co w konsekwencji sprawia, że przepisu tego nie można było zastosować wydając zaskarżone decyzje.

Zaprezentowane stanowisko dotyczące wykładni art. 185 ustawy emerytalnej i braku możliwości jego zastosowania przy obliczaniu innych świadczeń niż wcześniejsza emerytura, potwierdza orzecznictwo, a w szczególności Sąd Apelacyjny w Białymstoku w wyrokach z dnia 30 września 2014r. (III AUa 605/14) oraz z dnia 5 czerwca 2014r. (III AUa 50/14), jak również Sąd Apelacyjny w Łodzi w wyroku z dnia 7 listopada 2018r. (III AUa 15/18).

Dodatkowo, w związku z argumentami przedstawionymi przez G. S., Sąd wskazuje, że data 1 października 2017r., kiedy doszło do znaczącej reformy systemu emerytalnego, nie ma znaczenia z punktu widzenia zagadnienia, jakie jest przedmiotem rozstrzygnięcia w przedmiotowej sprawie. Te przepisy, które w analizowanym przypadku miały zastosowanie nie zostały zmienione w ww. dacie, dlatego nie ma znaczenia, że ubezpieczony przed ww. datą nabył świadczenie emerytalne oraz ustalono mu kapitał początkowy z uwzględnieniem art. 185 ustawy emerytalnej.

Mając na uwadze powyższe Sąd oddalił odwołanie na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

sędzia Agnieszka Stachurska